ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ТА ПОЛІЛІНГВАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ І ФАХОВИХ МОВ

О. І. Чайка, кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: oxana.chaika@yahoo.es
<https://orcid.org/0000-0002-4317-9456>

Анотація. *Проблематика осмислення сутності та створенні системної моделі з полілінгвальним та полікультурним компонентами виховання з метою розвитку майбутніх викладачів іноземних мов в умовах тісної взаємодії із світовою культурою, з-поміж яких також викладачі фахових мов в умовах іншомовного ділового спілкування, є досить гострою сьогодні. Формування полікультурності і полілінгвальності майбутніх викладачів іноземних мов й викладачів фахових мов як особистісної та професійної якості сучасних фахівців передбачає вирішення цілої низки завдань, з-поміж яких є оволодіння студентами знаннями про культуру свого народу як умова духовної інтеграції в інші культурні світи; вивчення різних культурних моделей через знайомство з релігією, традиціями, мистецтвом народів своєї країни і світу; формування переконань про рівність всіх культур і неприпустимість визнання будь-якої однієї культурної моделі; формування культури толерантності як інструменту міжкультурного і міжнаціонального спілкування; вивчення демократичних цінностей і на цій основі формування якостей громадянина країни – Європи – світу; формування умінь і навичок продуктивної взаємодії і співпраці в полікультурному середовищі; формування активної позиції студентства проти культурної агресії, культурної дискримінації і культурного вандалізму. Результати дослідження визначають полікультурну і полілінгвальну особистість як таку, що володіє декількома мовами, усвідомлює себе суб'єктом полілогу культур, має активну життєву позицію, розвинені почуття емпатії і толерантності, є емоційно стійкою та здатною до продуктивної професійної діяльності в умовах культурного різноманіття світу. Формування полікультурної і полілінгвальної особистості майбутнього викладача іноземних і фахових мов, здатного до діалогічного міжкультурного спілкування, має стати необхідним компонентом професійно-особистісного становлення студента в процесі навчання у сучасному ЗВО.*

Ключові слова: *полікультурна особистість, полілінгвальна особистість, полілог культур, мовна толерантність, полікультурний і полілінгвальний компоненти виховання.*

Актуальність дослідження. В умовах об'єктивної глобальної інтеграції культур різних країн, обумовлених швидким розвитком комунікаційних можливостей, зростаючої мобільності населення всього світу, що постійно зростає, розширенню можливості навчатися та реалізуватися у сфері професійної діяльності за межами своєї країни, розвитку туризму – досконале знання декількох іноземних мов стає життєвою необхідністю. Сучасний лінгвопростір містить 7 139 мов [1]. Це число постійно змінюється. Крім того, самі мови постійно змінюються. Вони живі і динамічні, на них говорять спільноти, життя яких визначається нашим швидко мінливим світом. Тим часом, всього на 23 мовах спілкується більше половини населення світу. Англійська – найпоширеніша мова в світі, якщо вважати як носіїв мови, так і тих, для кого вона не є рідною. Це пов'язано в першу чергу з колоніальним впливом Британської імперії, а потім з поширенням американської культури. Близько 1 350 000 000 людей може спілкуватися англійською мовою, з яких

370 000 000 є носіями мови, а 980 000 000 вивчили її додатково [1]. Тобто, знаючи англійську мову, можна бути впевненим, що ти зможеш спілкуватися майже в будь-якій країні світу. Завдяки тому, що Україна знаходиться в центрі Європи, найбільш популярними мовами для вивчення в нас є, крім англійської, французька, іспанська, італійська та німецька.

Говорячи про полікультурність як здатність вести діалог, розуміти людину іншої культури, сприймати її такою, яка вона є, підтримувати її в критичній ситуації, а також як про можливість збагачення своєї культури, коли, через розуміння іншого, збагачуєшся сам, можна стверджувати, що саме полікультурність особистості є одним з ефективних засобів протистояння негативним наслідкам глобалізації, пом'якшувальною фактором глобалізаційних процесів.

На сьогоднішній день простежується чітка актуальність в осмисленні сутності та створенні системної моделі з полілінгвальним та полікультурним компонентами виховання з метою розвитку майбутніх викладачів

іноземних мов (наприклад, англ. *EFL instructors* 'викладачі англійської мови як іноземної', де англ. аббревіатура *EFL* позначає *English as a foreign language* 'англійська мова як іноземна') в умовах тісної взаємодії із світовою культурою, з-поміж яких є також викладачі фахових мов в умовах іншомовного ділового спілкування:

англ. *ESP* як *English for Specific Purposes* 'фахова англійська мова, або англійська мова для фахового призначення, або англійська мова для особливих цілей'; англ. *ESP instructors* '(майбутні) викладачі фахової англійської мови, чи англійської для особливих цілей';

англ. *PSP instructors* '(майбутні) викладачі фахової португальської мови, чи португальської для особливих цілей', де англ. *PSP* позначає *Portuguese for Specific Purposes* 'фахова португальська мова, або португальська мова для фахового призначення, або португальська мова для особливих цілей';

англ. *USP instructors* '(майбутні) викладачі фахової української мови, чи української для особливих цілей', де англ. *USP* позначає англ. *Ukrainian for Specific Purposes* 'фахова українська мова, або українська мова для фахового призначення, або українська мова для особливих цілей').

В цьому контексті можна виділити деякі проблеми:

- втрата самоцінності рідної мови як маркера культурної ідентифікації особистості; доцільно зазначити, що в останні роки держава приділяє велике значення цьому питанню;

- недостатнє освоєння іноземних мов та опанування вільної комунікації студентами (на рівні С — вільне володіння мовою для іншомовного спілкування, тобто визначення рівня компетентності як достатній — англ. *Proficient User*;

- необхідність підвищення якості та результативності діяльності педагогів з навчання іноземним мовам через застосування сучасних освітніх технологій;

- необхідність у забезпеченні полілінгвальним та полікультурним компонентами при створенні комунікативно розвивального середовища сучасного ЗВО;

- недостатність сучасного обладнання щодо забезпечення виховання полікультурної та полілінгвальної особистості сучасного викладача іноземних мов, а також викладача фахових мов у полікультурному та полілінгвальному середовищі, зокрема.

Аналіз досліджень і публікацій. В умовах сучасної України все більш молоді розділяють погляди на те, що знання іноземних мов це модно, престижно, і відкриває їм двері

нових можливостей. Для багатьох є чудовим відчуття, коли ти з родиною зібрався на вечірку, поспівав чарівні українські пісні, потім поспілкувався з діловими партнерами англійською, поговорив з подругою про кохання французькою або італійською, емоційно обговорив з друзями майбутню подорож на кориду в Іспанію. Такі можливості постають дороговказною зіркою, яка спонукатиме людину до опанування іноземною мовою заради пізнання всієї багатогранності сучасного світу, ділового світу в тому числі. Таке різноманіття мов через культури носіїв проєктується на внутрішній світ особистості, збагачує її. Як казав відомий американський психолог Абрахам Маслоу, який займався проблемою самореалізації особистості: «Я проти того, що закриває перед нами двері і відрізає можливості» [2]. Інтерпретуючи цю фразу, можна сказати, що вивчення та знання іноземних мов задає тренд на самовдосконалення, саморозвиток, втілення в життя свого потенціалу та забезпечує особистісне зростання.

У той же час неможливо розглядати знання іноземних мов у відриві від культури носіїв цих мов. Як зазначає З. Баяндіна: «Полілінгвальне навчання ми розуміємо як цілеспрямований процес прилучення до світової культури засобами декількох мов, коли мови, що вивчаються, виступають в якості способу осягнення сфери спеціальних знань, засвоєння культурно-історичного і соціального досвіду різних країн і народів» [3].

Полілінгвальна особистість — це індивід, що володіє, перш за все, різними наборами мовних можливостей; це культурно-історична особистість, що має своє соціальне маркування, свої етнічні корені, тобто компетентний носій рідної і нерідних мов, який системно і стійко виявляє такі компетенції: мовну, мовленнєву, комунікативну, етнокультурознавчу [4].

Мова і культура знаходяться у постійному взаємозв'язку. На цьому наголошує С. Тер-Минасова, яка зазначає: «Мова — дзеркало культури, в ньому відбивається не тільки реальний світ, що оточує людину, не тільки реальні умови її життя, але й суспільна самосвідомість народу, його менталітет, національний характер, спосіб життя, традиції, звичаї, мораль, система цінностей, світовідчуття, бачення світу» [5].

Знання кількох мов — це велика перевага для сучасної людини. Мова відкриває шлях у душу того чи іншого народу. Через мову передаються не просто назви слів, а й думки, почуття, неповторні особливості тієї чи іншої нації. Тобто, в широкому сенсі слова, знання іноземної мови не обмежується автоматичним

знанням граматики, орфографії, фонетики та правил використання, а, насамперед, це знання культури країни цієї мови, історичної спадщини, культурних артефактів, менталітету носіїв цієї мови. Карлу Великому, який приділяв велику увагу як рідній мові, так і іноземним, приписують фразу: «Володіти іншою мовою – значить, отримати другу душу».

В. Матіс визначає «полікультурність» як «збереження і інтеграцію культурної самобутності особистості в умовах багатонаціонального суспільства, що дозволяє формувати толерантні відносини між різними національностями, виховувати культуру міжнаціонального спілкування» [6].

Об'єднання полікультурності та полілінгвальності в межах особистості створює начебто друге «Я», яке визначається як збагачення внутрішнього світу шляхом занурення через мову в у незвіданий прошарок іншої культури.

Культура допомагає визначити місце і призначення людини в сучасному світі. У цьому контексті М. Бахтін визначає людину в світі як унікальну частину культури, що вступає у взаємодію з іншими особистостями-культурами, творить себе у процесі взаємодії і впливає на інших [14]. Осягнення «Я» відбувається через спілкування з Іншими. Вивчаючи мову іншого народу, ми починаємо краще розуміти цей народ, починаємо його приймати, цінувати, поважати, бути більш толерантними один до одного, що, безумовно, розвиває емпатію, рефлексію як важливі особисті якості людини.

Проблемами формування полілінгвальної і полікультурної особистості займалися вітчизняні та зарубіжні дослідники, наприклад: М. Тадеєва [7], Л. Воротняк [8], І. Лощенкова [9], М. Селяницький [10], О. Ширіна [11], А. Солодка [12], В. Махінов [13], Д. Бенкс [15], а також С. Бенкс, Д. Голлнік, Р. Гарсія, К. Ірвін, В. Міттер, Т. Рюлькер, Д. Хоуп та ін. Суспільство як соціокультурний феномен розглядали у своїх працях Дж. Локк, А. де Токвіль, Дж. Кін, Р. Даль, І. Огієнко, Р. Патнем та ін. Такий перелік не можна назвати вичерпним, а навпаки, можна продовжувати безмежно. Так, діалог культур як форму соціокультурної комунікації розглядали М. Бубер, М. Бахтін, В. Біблер, О. Потєбня та ін.

Виділимо деякі погляди до формування полікультурної і полілінгвальної особистості:

- гармонія у відносинах між членами різних етнічних груп, вивчення традицій рідної культури і особливостей їх переробки в іншій культурі на основі взаємної відкритості, інтересу, толерантності (У. Воос-Ньюнінг, У. Зандфукс);

- засвоєння цінностей, сформованих в родині на емоційному та когнітивному рівнях;

- становлення білінгвальної бікультурної ідентичності; розвиток здібностей виділяти і критично осмислювати цінність кожної культури і на цій основі формувати власну культуру (В. Фтенаксіс);

- залучення до різних культур, формування планетарної свідомості, що дозволяє взаємодіяти і інтегруватися у світовий культурний простір на принципах відкритості, діалогу культур і культурного плюралізму (В. Біблер, М. Бубер, Х. Томас, Г. Дмитрієв);

- виховання культурного плюралізму, вирішення міжкультурних конфліктів, визнання індивідуальних конфліктів, ідея «переформулювання» іншої культури в термінах свого лінгвокультурного досвіду (Є. Тарасов, Ю. Сорокін, М. Хоманн);

- розвиток здібностей до міжкультурної комунікації; формування уявлень про обмінні процеси в світі і багаторівневої структури кожної культури; подолання монокультурної орієнтації (Х. Гепферт, У. Шмідт);

- формування активної позиції по відношенню до нерівності; критичне сприйняття стереотипів, що відносяться до людей і культур; ідея рівності і справедливості (М. Коул, С. Троун, Г. Каррінгтон);

- терпимість по відношенню до іншого способу життя, іншої культури; повага інших культур; здатність до диференціації іншої культури; здатність інтеграції елементів інших культур у власну систему мислення (П. Бордьє, С. Гейтанідес, А. Меммі);

- розвиток емпатії, солідарності, здатності вирішувати конфлікти; психологічні передумови полікультурності (І. Граф, Р. Шмітт, Х. Ессінгер).

На рівні особистості, поняття полікультурності проявляється:

- на когнітивному рівні, як засвоєння зразків і цінностей світової культури, досвіду різних країн і народів;

- на ціннісно-мотиваційному рівні, як формування переконань на міжкультурну комунікацію, розвиток толерантності по відношенню до інших;

- на діяльнісно-поведінковому рівні, як активна взаємодія з представниками різних культур і збереження власної культурної ідентичності;

- на індивідуальному рівні, як пошук своєї індивідуальності серед інших індивідуальностей, що є вихідним, базовим рівнем полікультурності.

Все вищезазначене ставить перед педагогікою нові проблеми, пов'язані з формуванням полікультурної і полілінгвальної особистості сучасного викладача іноземних мов й викладача фахових мов у діловому

іншомовному просторі комунікації. У зв'язку з цим, одним із важливих завдань закладів вищої освіти стає розширення полікультурних складових змісту вищої освіти, підвищення вимог до оволодіння майбутніми фахівцями світовою культурною спадщиною і іноземними мовами. Саме це забезпечує безпосередній доступ до культури і соціального досвіду інших народів, а також передбачає самореалізацію в процесі навчання діалогу культур, відкриває широкі можливості для міжкультурної взаємодії. Тому необхідно використовувати такі форми і методи виховання особистості, які сприяють формуванню стійкої мотивації до здобуття нові знань та вмінь у сфері професійної діяльності через призму полікультурного середовища, ціннісних спадщин багатогранного світу.

Мета дослідження та завдання. Формування полікультурності і полілінгвальності майбутніх викладачів іноземних мов й викладачів фахових мов у діловому іншомовному мовленнєвому полікультурному просторі як особистісної та професійної якості сучасних фахівців передбачає вирішення таких завдань загалом, а також аналіз і обговорення проблематики у межах статті, зокрема:

- оволодіння студентами знаннями про культуру свого народу як умова духовної інтеграції в інші культурні світи;
- вивчення різних культурних моделей через знайомство з релігією, традиціями, мистецтвом народів своєї країни і світу;
- формування переконань про рівність всіх культур і неприпустимість визнання будь-якої однієї культурної моделі;
- формування культури толерантності як інструменту міжкультурного і міжнаціонального спілкування;
- вивчення демократичних цінностей і на цій основі формування якостей громадянина країни – Європи – світу;
- формування умінь і навичок продуктивної взаємодії і співпраці в полікультурному середовищі;
- формування активної позиції студентства проти культурної агресії, культурної дискримінації і культурного вандалізму.

Результати дослідження та обговорення. Концептуальною основою формування полікультурної і полілінгвальної особистості майбутніх викладачів іноземних мов, у тому числі фахових мов у діловому іншомовному просторі, в цілісному освітньому процесі сучасного ЗВО є теорія діалогу культур [1], яка орієнтує освітню діяльність на активний діалог з різними культурними світами через прилучення студентської молоді до національної та світової

культури; організацію освітнього процесу як діалогу носіїв різних культур, де студент розкривається як суб'єкт міжкультурної комунікації, як носій і трансформатор певної культури.

Реалізація діалогу культур в освітньому процесі сучасного ЗВО здійснюється за допомогою культурологічного підходу, в якому базовим методологічним положенням виступає культуровідповідність як принцип єдності мети освіти із культурою. Розглядаючи освіту як культурний процес, що орієнтований на розвиток студента як суб'єкта культури в процесі діалогу, культурологічний підхід визначає культурні смисли полікультурної освіти, які реалізуються, перш за все, в процесі діалогічного спілкування студентів, де вони виступають найважливішим чинником формування культурної, міжкультурної, комунікативної компетентностей майбутнього фахівця і його становлення як полікультурного суб'єкта.

Для забезпечення функціонування системної моделі з полілінгвальним та полікультурним компонентом освітнього процесу визначимо деякі принципи:

Принцип інтегративності розглядаємо як формування сукупності способів пізнання і пізнавальної мотивації, перенесення способів пізнання з одного виду діяльності в інші, які не існують автономно, диференційовано, а взаємодоповнюють, об'єднуються в єдиний цілісний педагогічний процес. Слід застосовувати такі педагогічні форми і методи, які будуть спонукати займатися розвитком полікультурності не тільки під час навчання, а і у повсякденному житті. З метою розширення полікультурного світогляду студентів слід активізувати проведення студентських конференцій, фестивалів, олімпіад, міжнародних зустрічей, творчих конкурсів, виставок в ЗВО, долучаючи студентів до культурних цінностей через різноманітні форми творчості та творення, розвивати здатність здійснювати спілкування з навколишнім світом мовою науки, мистецтва.

Практико-орієнтований принцип передбачає спільну участь педагога і студентів у заходах, які популяризують культуру носіїв мови з зануренням в їх культурні цінності, наприклад, театральні постановки мовою оригіналу, організація виставок досягнень зарубіжних країн, перегляд історичних іноземних фільмів, фестивалів, відкритих заходів за участю представників інших культур тощо.

Реалізація також таких принципів як діалог культур, полілінгвальне навчання, самостійна пошукова та дослідницька діяльність, інтерактивна взаємодія з представниками полікультурного світу,

навчання в умовах природного полікультурного мовленнєвого середовища, інтегрованого в освітній процес сучасного ЗВО, дозволяють найбільш ефективно здійснювати процес формування полікультурної і полілінгвальної особистості студентів – майбутніх викладачів іноземних мов й викладачів фахових мов у діловому іншомовному просторі.

Практичне впровадження педагогіки полікультурності в студентське середовище пов'язане з наповнення навчальних дисциплін полікультурним складником, а також і позааудиторної (соціокультурної, наукової, дозвільневої) діяльності студентів. Особливе значення у вирішенні окреслених завдань належить соціально-гуманітарним лінгвокультурологічним знанням, що формують світоглядні орієнтири студентів. Крім того, слід стимулювати науково-дослідницьку роботу студентів в аспекті діалогу культур та міжкультурної комунікації. Визначальною умовою розвитку полілінгвальних, полікультурних і толерантних якостей студентів є створення комунікативно-розвивального середовища закладу вищої освіти, яке має активізувати комунікативний потенціал студентів на основі діалогу, спільної діяльності і взаємин співпраці всіх суб'єктів освітнього процесу.

Безпосередньо в освітній практиці в сучасного ЗВО педагогіка полікультурності реалізується через створення духовно-гуманітарного комунікативно-розвивального середовища, основним засобом організації якого виступають інтерактивні методи

пізнавальної і творчої діяльності студентів в мікро-групах на основі безпосереднього діалогу студента з викладачем на основі суб'єкт-суб'єктних відносин.

Висновки та перспективи дослідження. Полікультурна і полілінгвальна особистість визначена нами як така, що володіє декількома мовами, усвідомлює себе суб'єктом полілогу культур, має активну життєву позицію, розвинені почуття емпатії і толерантності, є емоційно стійкою та здатною до продуктивної професійної діяльності в умовах культурного різноманіття світу. Сучасний викладач іноземних мов, а також викладач фахових мов для спілкування у діловому іншомовному просторі, як полікультурна та полілінгвальна особистість повинен володіти знаннями про сучасні тенденції розвитку полікультурного світу, процеси глобалізації, культурне різноманіття сучасного світу; про особливості різних культурних груп, їх норми і традиції міжособистісної взаємодії.

Формування полікультурної і полілінгвальної особистості майбутнього викладача іноземних мов, у тому числі викладача фахових мов, здатного до діалогічного міжкультурного спілкування, має стати необхідним компонентом професійно-особистісного становлення студента в процесі навчання у сучасному ЗВО. Адже власне полікультурна освіта у глобальному соціумі є основою для майбутнього розвитку особистості і як професіонала, і як людини культури.

Список використаних джерел

1. Eberhard, David M., Gary F. Simons, and Charles D. Fennig (eds.). 2021. Ethnologue: Languages of the World. Twenty-fourth edition. Dallas, Texas: SIL International. Online version: <http://www.ethnologue.com>.
2. Maslow A. Self-actualizing and Beyond. In: Challenges of Humanistic Psychology. N. Y., 1967.
3. Баяндина З. К., Нурмагамбетова Ж. С. Полилингвальное обучение в качестве одного из факторов полной социализации в современном обществе. Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. 2014. № 8-4. С. 142-142; URL: <https://appliedresearch.ru/ru/article/view?id=5730>.
4. Кочисов В. К., Гогицаева О. У. Этнопедагогические аспекты полилингвального образования. Вектор науки ТГУ. Серия: Педагогика, психология. 2013. № 3. С. 119.
5. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация : учеб. пособие

для студентов по спец. «Лингвистика и межкультурная коммуникация». М. : Слово. 2000. С. 13.

6. Матис В. И. Теория и практика развития национальной школы в поликультурном обществе : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Барнаул, 1999.

7. Тадеева М. І. Формування полілінгвальної і полікультурної особистості як одна з основних умов реформування гуманітарної освіти для сталого розвитку суспільства. Нова пед. думка. 2011. № 1. С. 81–84.

8. Воротняк Л. І. Педагогічна технологія формування полікультурної компетенції у вищих педагогічних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький. 2009. 179 с.

9. Лощенкова І. Ф. Полікультурне виховання майбутніх вчителів у процесі вивчення іноземних мов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання». Київ. 2004. 22 с.

10. Селятицький М. Міжкультурна освіта у світлі документів Ради Європи та Європейського Союзу. http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=588

11. Ширіна О. О. До питання про концептуальні підходи до полікультурної освіти. www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2010_9/files/pd910_34.pdf.

12. Кроскультурна взаємодія: теорія, методологія, практика : монографія / за заг. ред. А. К. Солодкої. Миколаїв : Іліон. 2014. 204 с.

13. Махінов В. М. Становлення мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору. Монографія. Київ. 2012. 428 с.

14. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. М., 1979.

15. Бэнкс Д. Мультикультурное образование: цели и измерения. Новые ценности образования. М.: Инноватор, 1996. №4. С. 15-20.

References

1. Eberhard, David M., Gary F. Simons, and Charles D. Fennig (eds.) (2021). *Ethnologue: Languages of the World*. Twenty-fourth edition. Dallas, Texas: SIL International. Online version: <http://www.ethnologue.com>.

2. Maslow, A. (1967). Self-actualizing and Beyond. In: *Challenges of Humanistic Psychology*. N. Y.

3. Baiandina Z.K., Nurmagambetova Zh. S. (2014). Polilingvalnoe obuchenie v kachestve odnogo iz faktorov polnoi sotsializatsii v sovremennom obshchestve [Multilingual education as one of the factors of complete socialization in modern society]. *Mezhdunarodnii zhurnal prikladnykh i fundamentalnykh issledovaniy* [International Journal of Applied and Fundamental Research]. № 8-4. S. 142-142; URL: <https://appliedresearch.ru/ru/article/view?id=5730>.

4. Kochisov, V. K., Gogitsaeva, O. U. (2013). Etnopedagogicheskie aspekty polilingvalnogo obrazovaniia [Ethnopedagogical aspects of multilingual education]. *Vektor nauky THU. Seriya: Pedagogika, psikhologiya* [TSU science vector. Series: Pedagogy, Psychology]. № 3. S. 119.

5. Ter-Minasova, S. G. (2000). Yazyk i mezhkul'turnaya kommunikatsiya [Language and intercultural communication]: ucheb. posobiye dlya studentov po spets. «Lingvistika i mezhkul'turnaya kommunikatsiya». Moscow: Slovo. S. 13.

6. Matis, V. I. (1999). Teoriya i praktika razvitiya natsional'noy shkoly v polikul'turnom obshchestve [Theory and practice of the

development of the national school in a multicultural society]: avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk. Barnaul.

7. Tadeyeva, M. I. (2011). Formuvannya polilinhvalnoi i polikulturnoi osobystosti yak odna z osnovnykh umov reformuvannya humanitarnoi osvity dlya staloho rozvytku suspilstva [Formation of polylingual and multicultural personality as one of the main conditions for reforming humanitarian education for sustainable development of society]. *Nova ped. dumka*. № 1. S. 81–84.

8. Vorotniak, L. I. (2009). Pedahohichna tekhnolohiya formuvannya polikul'turnoyi kompetentsiyi u vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh [Pedagogical technology of formation of multicultural competence in higher pedagogical educational institutions]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Khmelnytsky. 179 s.

9. Loshchenova, I. F. (2004). Polikulture vykhovannya maybutnikh vchyteliv u protsesi vyvchennya inozemnykh mov [Multicultural education of future teachers in the process of learning foreign languages]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.07 – «Teoriya i metodyka vykhovannia». Kyiv. 22 s.

10. Seliatytsky, M. Mizhkulturna osvita u svitli dokumentiv Rady Yevropy ta Yevropeyskoho Soyuzu [Intercultural education in the light documents of the Council of Europe and the European Union]. http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=588

11. Shyrina, O. O. Do pytannya pro kontseptualni pidkhody do polikulturnoyi osvity [On the question of conceptual approaches to multicultural education]. www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2010_9/files/pd910_34.pdf.

12. Solodka, A. K. (Ed.) (2014). Kroskulturna vzayemodiya: teoriya, metodolohiya, praktyka [Cross-cultural interaction: theory, methodology, practice]: monohrafiya / za zah. red.. Mykolayiv : Ilion. 204 s.

13. Makhinov, V. M. (2012). Stanovlennya movnoyi osobystosti v istoriyi rozvytku yevropeyskoho sotsiokulturnoho osvithnoho prostoru [Formation of language personality in the history of development of the European socio-cultural educational space]. *Monohrafiya*. Kyiv. 428 s.

14. Bakhtin, M. M. (1979). Estetika slovesnogo tvorchestva. Moscow.

15. Benks, D. (1996). Multikulturnoye obrazovaniye: tseli i izmereniya [Multicultural education: goals and measurements]. *Novye tsennosti obrazovaniya* [New values of education]. №4. Moscow : Innovator. S. 15-20.

**FORMATION OF POLYCULTURALITY AND POLYLINGUALITY WITH FUTURE TEACHERS OF
FOREIGN LANGUAGE(S) AND LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSE**

O. I. Chaika

Abstract. *Speaking of polyculturalism and multiculturalism as language phenomena, as well as of polyculturality and polylinguality with future foreign language teachers, including LSP teachers, in any nation as the ability to conduct a dialogue, to understand a person of another culture, to perceive them as they are, to provide support in a critical situation, including the possibility of enriching a culture, when, through understanding others, speakers enrich themselves, it is stated that multicultural or polycultural personality allows for communication in one of the most productive ways, which creates conditions for positive effect of globalization, a mitigating factor of globalization processes.*

The issue of understanding the essence and creating a system with polylingual and polycultural components of education in order to develop future teachers of foreign languages and LSP (language for specific purpose) in close cooperation with world culture, is relevant today. Formation of polyculturalism and polylingualism with future teachers of foreign languages and teachers of languages for specific purposes as personal and professional qualities of modern specialists involves solving a number of things, including students' mastery of knowledge about the culture of their people as a condition of spiritual integration into other cultural worlds; study of different cultural models through acquaintance with religion, traditions, art of the peoples of the country and the world; formation of beliefs about the equality of all cultures and the inadmissibility of recognition of a single cultural model; formation of a culture of tolerance as a tool of intercultural and interethnic communication; study of democratic values and on this basis the formation of the qualities of a citizen of the country - Europe - the world; formation of skills and abilities of productive interaction and cooperation in a polycultural / multicultural environment; formation of an active position of students against cultural aggression, cultural discrimination and cultural vandalism.

The results of the study define a polycultural and polylingual personality as one who speaks several languages, is seen as a subject of cultural polylogy, has an active life position, developed feelings of empathy and tolerance, is emotionally stable and capable of productive professional activity in cultural diversity. The formation of a polycultural and polylingual personality of the future teacher of foreign languages and LSP, capable of dialogic intercultural communication, should become a necessary component of professional and personal development of the student in the process of gaining qualifications and/or degree in the modern education system.

Keywords: *polycultural personality, polylingual personality, polylogue of cultures, language tolerance, polycultural and polylingual components of education.*